

N:o 50.

Af herr **Widmark, Olof**, med förslag till ändringar i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866.

Huru öfvertygad man än må vara om behöfligheten af någon förändring i kongl. skiftesstadgan, kan man likväl ej undgå känna en viss tvekan att föreslå en sådan. Man erinrar sig nemligen ej allenast, att samma författnings hufvudgrunder i 60 år varit gällande och tillämpning och tolkning af desamma vunnit stadga, utan ock att Sveriges jord redan till största delen är laga skiftad. Å andra sidan torde dock den långa erfarenheten om stadgans tillämpning vitsorda förändringars behöflighet och nytta.

En ganska omfattande och vigtig del af laga skiftesåtgärderna äro de så kallade laga skiftesliqviderna, hvilkas ändamål är, att emellan delegarne genom bestämda ersättningar reglera och fördela utflyttningskostnaderna samt utjemna de olikheter, som för delegarne genom skiftet uppstått, i afträdda och tilldelade egor, i afseende å odlad eller oodlad jord, välhäfdade eller vanskötta inegor och spard eller sköflad skog m. m. Till följe af detta lagaskiftesliqvidernas ändamål, att emellan delegarne vid tillträdet af nya skiftet så att säga reglera de vexlande omständigheterna hos egorna, är klart att detsamma bäst uppnås, ju närmare tillträdestiden de i och för dessa liqvider erforderliga besittningar och värderingar verkställas och att flere oegentligheter måste uppstå ju längre före denna tid de ske. Detta åskådningssätt af liqvidernas art och ändamål har gjort, att landtmätare länge låtit skiftesdelegarne förena sig om att tillåta skiftet i öfriga delar afslutas och uppskjuta behandlingen af liqviderna, till dess det vigtigaste af skiftet eller skiftesläggningen vunnit laga kraft.

Med godt stöd af kongl. skiftesstadgan hafva dock i senare tider så Kongl. Maj:ts högsta domstol som egodelningsrätterna vid pröfning af besvär angående afslutade skiften, der liquidsfrågorna varit uppskjutna, förklarar förrättingarne oafslutade och återförvist dem, likasom det utslag rörande besvär angående laga skiftesliqvider, verkställda särskildt efter egentliga skiftet, ofta fallit, att besvären ej upptagas till pröfning, enär delegarne genom föreningen om liquidernas uppskjutande fränsagt sig rätten att få tvisterna om dem pröfvade i den ordning, som för egodelningsmål är stadgad.

Fördelarne af det sålunda af domstolarne fordrade behandlingssättet i jemförelse med det af dem underkända äro: att sjelfva jordtilldelningen och alla villkoren dervid på en gång bestämmas och att förrättingens resultat i sin helhet kan öfverskådas; att domstolspröfningen blir en och att, när laga skiften lemnas öfverklagade eller anförda besvär snarligen afgöras med godkännande af förrättingen, skifteskostnaderna i möjligaste grad förminskas.

Olägenheterna af samma förfaringssätt vid enahanda jemförelse äro: att i händelse ändringar uti skiftesläggningen genom utslag bestämmas, tid och kostnad för första behandlingen af liquidsfrågorna i vanligaste fall äro förspilda, enär de måste omarbetas; att sålunda, hvilket vid större skiften betyder mycket, längre tid kommer att för skiftet åtgå än som annars fordras; att skifteskostnaderna ökas och slutligen att verkliga orättvisor kunna uppstå i det fall, att skiftet med sina liqvider efter längre tidsutdrägt med rättegångar lemnas orubbadt i alla delar, enär beskaffenheten med åbyggnaderna och inegojordens häfd och skötsel samt växande skogen, kan vara till följd af brandskada, försummadt eller förbättradt bruk, skogens benyttande, om ock endast till husbehof eller hvad det vara må, helt annan vid tillträdestiden af skiften än den i liquidshandlingarne beskrifna, så att den delegare, som deruti tillerkänts ersättning, möjligen på skiftet i dessa fall blifvit vinnande och förty bör gifva ej få ersättning, likasom ock på samma sätt motsatsen kan inträffa. Huru lätt kan ej på några år en välhäfd åker blifva af motsatt beskaffenhet, och då äfven en ringa skogsareal kan vara beväxt med skog, som värderad stiger högt i penningevärde, är ej svårt för en jordegare att under tvistetiden om skiftet sjelf benytta till husbehof skogsprodukter, för hvilka han blifvit tillerkänd ersättning, och på detta sätt kan till exempel en delegare blifva tvungen betala skogseffekter till en afträdare, som sjelf förr tillgodogjort sig de samma, måhända till ett dyrbart hus å egna tomten.

Dessa olägenheter ensamma, fleré skulle kunna uppräknas, synas mig öfverväga fördelarne. Då orsakerna till klagomål lika ofta enbart

bero af skiftesläggningsåtgärderna som af liqvidsfrågorna, är ej att befara, det tvistemålen om skiften skulle ökas, om den förändring skedde, att skiftesliqvidsfrågorna enligt regel skulle behandlas särskildt efter skiftesläggningen och kongl. skiftesstadgan intoge föreskrifter om sådant behandlingssätt, der ej delegarne, som bäst äro i tillfälle bedöma om skiftestvister äro att motse eller ej, sjelfva förena sig om att låta dem omedelbart i sammanhang med skiftesläggningen behandlas. Det är nemligen ostridligt, att sådan förening i många fall kan tillskynda delegarne lättnader, tidsvinst och besparingar. I sammanhang härmed torde ock närmare bestämmelse ske om den tvungna tillträdestiden för skiften.

Med anledning af hvad jag nu yttrat får jag föreslå sådana ändringar i kongl. skiftesstadgan den 9 november 1866,

att, så vidt ej delegare annorlunda öfverenskomma, de liqvider om gårdsflyttning, odling, vanhäfd och ståndskog m. m., som vid laga skiften erfordras, skola uppskjutas till särskild behandling efter sedan skiftesläggningen vunnit laga kraft, hvadan särskild besvärshänvisning till egodelningsrätt skall för hvardera skiftesåtgärderna lemnas och följer härmed *förslag* till redaktion af de förändringar i kongl. skiftesstadgan, som afses, hvilket förslag kanske torde böra modifieras.

Om remiss till lagutskottet anhålles vördsammast.

Stockholm den 28 januari 1888.

C. O. Widmark.

Förslag till ändring i kongl. skiftesstadgan den 9 november 1866.

§ 53.

— — — — — från by afflytta; samt slutligen, men så vidt delegarne ej annorlunda öfverenskomma, först sedan skiftesläggningen vunnit laga kraft,

7:o Om laga skiftesliqviderna, eller om bidrag

§ 105.

delningsbeskrifningarna, samt, der laga skiftesliqviderna skola med skiftesläggningen behandlas, alla handlingarne rörande den beräkna. På enahanda sätt förfäres vid avslutande af förrättning rörande laga skiftesliqviderna, der de serskildt blifvit behandlade.

§ 106.

Blifver skifte eller förrättning om skiftesliqvider förrättningsdag och skiftet eller förrättningen om skiftesliqvider, efter

§ 107.

blifvit fastställt och besigtningarne för laga skiftesliqviderna verkställda, dock